

अभ्यासकार्यम्

1. एकपदेन उत्तरत-

क. महाराजाकृष्णदेवस्य मन्त्री कः आसीत् ?

तेनालीरामः

ख. महाराजः कृष्णदेवः कस्य राज्य राजा आसीत्

विजयनगर राजस्य

ग. कः तेनालीरामस्य पराभवम् इच्छति स्म ?

शिवकुमारः

घ. महाराजकृष्णदेवस्य केन सह शत्रुभावो आसीत्?

नृपेण उदयसिंहेन

ङ. उदयसिंहः कस्य राज्यस्य नृपः आसीत् ?

देवनगरस्य

2. पूर्णवाक्येन उत्तरत-

क. तेनालीरामः कीदृशः आसीत् ?

Ans तेनालीरामः अतीवबुद्धिमान आसीत् ।

ख. शिवकुमारः किं करोति ? ?

Ans शिवकुमारः स्वमित्राणां सहाय्येन तेनाली- - रामस्य विरुद्धमेकं षड्यन्त्रं करोति ।

छ. शिवकुमारस्य मित्राणि नृपं कृष्णदेवं किं कथयन्ति ?

Ans शिवकुमारस्य मित्राणि नृपं कृष्णदेवं कथयन्ति - तेनालीरामः उदयसिंहस्य गुप्तचरः वर्तते । सः

अस्माकं सर्वं सैन्यरहस्यम् उदयसिंह कथयति ।

घ. महाराजकृष्णदेवः तेनालीरामम् आहूय किं कथयति?

Ans सः कथयति-त्वं उदयसिंहस्य हितैषी भूला अत्र किं करोषि? गच्छ तस्यैव समीपम्। अत्र भवतः

आवश्यकता नास्ति ।"

ङ. मतिमान् किं न प्रकाशयेत् ?

Ans मतिमान् अर्थनाशं मनस्तापं गृहे दुश्चरि - तानि वञ्चनं च अपमानंच न प्रकाशयेत् ।

3. प्रश्ननिर्माण कुरुत-

क. कृष्णदेवस्य मन्त्री तेनालीरामः आसीत् ।

कस्य ?

ख. सर्व मन्त्रिणः तं शत्रुभावेन पश्यन्ति ।

कम् ?

ग. शिवकुमारः स्वमित्राणां सहाय्येन षड्यन्त्रं करोति ।

केषाम् ?

घ. तेनाली रामः नृपोदयसिंहाय उपहारं समर्पयति।

कस्मै ?

ङ. सभासदाः क्षमायाचनां कुर्वन्ति ।

काम् ? । किम् ?

4. मूलशब्दः, विभक्तिः वचनं चीलखत- पदम् मूलशब्दः विभक्तिः वचनम्

पदम्	मूलशब्दः	विभक्तिः	वचनं
तेनालीरामस्य	तेनालीराम	षष्ठी	एकवचनम्
महाराजस्य	महाराज	षष्ठी	एकवचनम्
मित्राणि	मित्र	प्रथमा/द्वि	बहुवचनम्
शत्रुभावः	शत्रुभाव	प्रथमा	एकवचनम्
दूतात्	दूत	पञ्चमी	एकवचनम्

5. सन्धि-विच्छेदं कुरुत-

क. तथैव = तथा + एव

ख. पराभवञ्च = पराभवम् + च

ग. शिवकुमारोडीप = शिवकुमारः + अपि

घ. तस्यैव = तस्य + एव

ङ. इत्युक्त्वा = इति + उक्त्वा

1, एकपदेन उत्तरत-

के कः अहङ्कारम् उपागतः ?

पवनदेवः

ख. पवन देवः केषां पुरतः आत्मप्रशंसां कराति-स्मी?

सर्वेषां

ग. कः पवनदेव बोधयति ?

सूर्यदेवः ।

घ. कः अहङ्कारोन्मतः जातः ?

पवनदेवः

ङ. सूर्यदेवः किं वर्धति?

स्वतापम्

2. पूर्णवाक्येन उत्तरत-

क. पवनदेवः आत्मानं किं मन्यते स्म ?

पवनदेवः आत्मानं देवेषु श्रेष्ठतरः मन्यते स्म ।

ख. सूर्यदेवः पवनदेवः बोधयन् किम् अकथयत् ?

सूर्यदेवः पवनदेवः बोधयन् अकथयत्-अहङ्कारः न करणीयः । समये सर्वेषां महत्वमस्ति ।

ग. सूर्यदेवः प्रतिस्पर्धायाः कं नियमम् अकथयत् ?

सूर्यदेवः प्रतिस्पर्धायाः नियमम् अकथयत् यत् यदि भवतः जयः भविष्यति तर्हि अहं भवन्तं गुक्तमनिष्ये ।

किन्तु यदि मम जयः भविष्यति तर्हि भवान् अहङ्कारं त्यक्षयति ।

घ. सूर्यदेवः पवनदेव किं कर्तुं कथयति ?

सूर्यदेवः पवनदेव मुने कम्बलम् अपरायितुं कथयति ।

ङ. पवनदेवः किं त्यजति ?

पवनदेवः स्वाहङ्कारं त्यजति ।

3. प्रश्ननिर्माणं कुरुत-

क. पवनदेवः अहङ्कारम् उपागतः।

कम् ?

ख. मम कारणात् एव जनाः जीवन्ति. ।

कस्मात् ?

ग. समये सर्वेषां महत्वमस्ति ।

केषां ?

घ. सः स्वाहङ्कारं त्यजति ।

कम् ?

ङ. आवाभ्याम् एका प्रतिस्पर्धा करणीया ।

का?

4. मूलशब्दः, विभक्तिः वचनं चोलखत-

पदम्	मूलशब्दः	विभक्तिः	वचनम्
पवनदेवम्	पवनदेव	द्वितीया	एकवचनम्
अहङ्कारम्	अहङ्कार	द्वितीया	एकवचनम्
कारणात्	कारण	पञ्चमी	एकवचनम्
गुरुम्	गुरु	द्वितीया	एकवचनम्
समये	समय	सप्तमी	एकवचनम्
पवनदेवस्य	पवनदेव	षष्ठी	एकवचनम्

Chapter - 11

1. एकपदेन उत्तरत-

क. संस्कृत भाषा कस्य भाषा ओस्त?

विश्वस्य

ख. संस्कृत-भाषायाः साहित्यं कीदृशं ओस्त?

ओतीवशालं

ग. मधुरा सरसा भाषा का अस्ति?

संस्कृत

घ. अस्माकम् संस्कृतिः कुत्राश्रिता?

संस्कृते

२. पूर्णवाक्येन उत्तरत

क. संस्कृत भाषा केन रूपेण कस्मैच पठ्यते?

संस्कृते: रक्षायै संस्कृत भाषा जीवित भाषा रूपेण पठ्यते

ख. संस्कृते: रक्षायै का भाषा अध्येतव्या?

संस्कृते: रक्षायै संस्कृत भाषा अध्येतव्या।

ग. शनैः- शनैः संस्कृत-भाषाया व्यवहारः कीदृशः अभवत्

शनैः- शनैः संस्कृत-भाषाया व्यवहारः शिथिलोऽभवत्

घ. संस्कृत-भाषायां किम् सुसन्निहितम् ?

अस्माकं धर्मः, अस्माकं इतिहासः, अस्माकं भूतं, भविष्यञ्च सर्वं सुसन्निहितम् अस्ति।

3. प्रश्ननिर्माणं कुरुत-

क. सर्वेजनाः संस्कृते वार्तालापं अकुर्वन् ।

कस्मिन् ?

ख. आदिग्रन्थाः अपि संस्कृते सन्ति कस्मिन् ?

ग. अस्य साहित्यम् अतिविशालः अस्ति

कस्य ?

घ. अस्माकं संस्कृतिरपि संस्कृताश्रिता वर्तते।

कोऽपि

ङ. संस्कृत-भाषा अवश्यमेव अध्येतव्या।

का ?

4. मूलशब्दाः विभक्तिः वचनं लिखत

पदम्	मूलशब्द	विभक्तिः	वचनम्
समस्ते	समस्त	सप्तमी	एकवचनम्
अस्माकं	अस्मद्	षष्ठी	बहुवचनम्
संस्कृतस्य	संस्कृत	षष्ठी	एकवचनम्
महाकविभिः	महाकवीव	तृतीया	बहुवचनम्
भाषायाम्	भाषा	सप्तमी	एकवचनम्

5. सन्धिविच्छेदं कुरुत-

क. भविष्यञ्च भविष्यम् + च

ख. शिथिलोऽभवत् = शिथिलः + अभवत्

ग. अद्यत्वेऽपि = अद्यत्वे + अपि

घ. संस्कृताश्रिता = संस्कृत + आश्रिता

ङ. चास्ति च + आस्ति

च अस्यामेव = अस्याम् + एव